

Bevezetés

Krúdy Gyula összegyűjtött művei kiadásához

Kiadásunk előzményei

Krúdy Gyula összes művei még soha nem jelentek meg nyomtatásban. Hosszú évek alapos, elszánt és kiterjedt kutatómunkája szükséges ahhoz, hogy feltárjuk mindazokat a még rejtőző publikációkat, főként hírlapi cikkeket, kevésbé ismert lapokban megjelent különféle műfajú írásait, melyek nélkül nem lehet összkiadásról beszélni. Így legfőljebb csak Krúdy Gyula összegyűjtött munkáit adhatjuk az olvasók kezébe.

Krúdy 1933-ban bekövetkezett haláláig két úgynevezett életműsorozata látott napvilágot. 1914-ben a Singer és Wolfner adta ki nyolc kötetben *Krúdy Gyula összegyűjtött munkái* címen addig megjelent regényeinek és elbeszéléseinek válogatását. Mint a cím is jelzi: szó sem volt összes művekről. A kiadó 1917-ben kilencedik kötetként hozzátette a sorozathoz a frissen kinyomtatott *Őszi utazások a vörös postakocsin* című regényt.

A második életműsorozat *Krúdy Gyula munkái – Gyűjteményes kiadás* néven az Athenaeum gondozásában került a könyvpiacra, tíz kötetben, a kiadási év megjelölése nélkül. Csupán a hirdetésekől és a sajtóvisszhangból tudható, hogy 1925 volt a megjelenés éve. Három évvel később az Athenaeum azonos borítóval újra megjelentette a sorozatot, azaz feltehetőleg a nyomdában meglévő krúdát más színű fedőlappal ellátva kínálta a vásárlóknak a köteteket. Ma is csak közvetett bizonyítékok alapján valószínűsíthető, hogy a világosbarna egésvászon kötésű széria volt a korábbi, 1925-ös kiadvány, és a sötétbarna fedelű az 1928-as edíció.

Írónk halála után két újabb életműsorozata indult, ám egyik sem vált teljessé. 1957 és 1975 között bármiféle időrendi vagy műfaji koncepciót mellőzve, majdhogynem rögtönzésszerűen adta közre a Szépirodalmi és a Magvető Kiadó 33 kötetben Krúdy munkáit. A gyűjtők körében elsősorban kötése és a Csillag Vera által tervezett színes, rajzos borítója miatt népszerű sorozat azonban meg sem közelítette egy igényes összkiadás elvárható szakmai színvonalát. A regények úgyszólván hangulati alapon vagy rosszabb esetben terjedelmük okán kerültek egymás mellé, csak az elbeszélések esetében működött az időrendi elv. A publicisztikai művek közlése volt a legmostohább – politikai szempontok játszottak közre, mit hagyjanak el a bibliográfiailag már feltárt újságcikkek közül.

1976-ban indult és 1989-ben maradt abba a Szépirodalmi Kiadó vállalkozása. *Krúdy Gyula művei* címmel 20 kötet látott napvilágot (később két, sorozaton kívüli kiadványt – *Szindbád*, *Álmoskönyv* – is hozzászámítottak a sorozathoz). Mindegyik kötetnek Barta András volt a szöveggondozója. A kiadás viszonylagos teljességre törekedett, bár például a fiatalkori elbeszélések számát az előző sorozathoz képest csökkentette, s nem jelentek meg fontos regények (*Aranybánya*, *A tiszzaeszlári Solymosi Eszter*), valamint Krúdy drámáinak gyűjteménye sem. A sorozat a kiadó csődje miatt végül félbeszakadt.

Kiadásunk főbb elvei

A mi sorozatunk nem kritikai kiadás, alapelveit mégis az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának a magyar klasszikusok kritikai kiadására vonatkozó érvényben lévő szabályzatához igyekeztünk igazítani. Ennek megfelelően a kiadás alapjául általában az író életében megjelent utolsó szövegközlés szolgál. Az ultima manus – utolsó kéz – egyébként helyes elvét azonban Krúdy Gyula munkáinál nem mindig lehet alkalmazni. Több esetben ugyanis egyes regényei (például *A podolini kísértet* és a *Fran-*

cia kastély) az első kiadáshoz képest megcsonkítva jelentek meg újra, s nem bizonyítható, hogy az átdolgozásnak semmiképp sem nevezhető rövidítések egyáltalán az író szándékai szerint történtek. Olyasmi is előfordult, hogy egy remélt újabb kiadás számára maga Krúdy változtatott a szövegén (*Nagy kópé*), de végül életében soha nem jelent meg a módosított tartalmú változat.

Elsőrendű célunk volt a mindenkori leghitelesebb szöveg megállapítása. Minden esetben visszanyúltunk az ősforrás(ok)/hoz, de bizonyos határok között követtük a szöveg alakulásának folyamatát. Sajnálatos módon az egykori korrektori és a nyomdai személyzet munkája befolyásolhatta Krúdy szövegeinek eredeti állapotát, de mégsem okozott jelentős, tematikus változásokat. Mivel a jelen kiadás nem kritikai kiadás, így az esetlegesen eltérő szövegváltozatok közlésétől eltekintettünk. Minden esetben gondos mérlegelés alapján döntöttük el, adott esetben mit tekintünk alapszövegnek. Ma már vannak törekvések az úgynevezett genetikus kiadás készítésére. (Bővebben olvashatni erről a *Helikon* folyóirat 1989-es évfolyamának 3–4. dupla számában.) Még újabban felmerült már a szakirodalomban a szinoptikus (értsd: párhuzamos) kiadások igénye is. (Lásd Vadai István: *Ultima manus manum lavat*. In Cholnoky Viktor 1868–1912. Vár ucca tizenhét. Negyedévkönyv, 1993/1. szám, 100–109. old.) Ez utóbbi esetben a szerkesztő nem választ vagy állít elő semmiféle főszöveget, csupán egymás mellett, illetve után közreadja a létező variánsokat.

A mi életműsorozatunk számára ezek a lehetőségek számításon kívül estek. Nekünk elsősorban – a szövegkiadások tudományos elveit szem előtt tartva – az olvasók igényeinek kellett megfelelnünk, azaz könnyen használható, mégis alaposan jegyzetelt kötetekkel előállani.

A Krúdy Gyula életében többször megjelent szövegek esetében mindig gondos mérlegelés után kellett eldönteniünk, melyik kiadást vegyük alapul. A szövegeltéréseket, a nemegyszer kalandos filológiai furcsaságokat az egyes művek jegyzeteiben adjuk közre.

Tovább nehezítette a helyzetünket, hogy a terjedelmes életműhöz képest Krúdynak nagyon kevés kézírata maradt fenn, azok egy része is töredék. Ritka kivételektől eltekintve ugyancsak nincsenek meg köteteknek nyomdai levonatai. Regényeinek túlnyomó többsége korabeli napi- és hetilapok, folyóiratok hasábjain jelent meg először. Ezek a nyomtatványok szerencsére mind hozzáférhetőek.

A műveket műfajok szerinti ciklusokba sorolva, azon belül pedig – amennyire megállapítható – szoros időrendben közöljük. Az időrend megállapításánál az első nyomtatott közlést vetjük alapul. Ha két regény esetleg párhuzamosan futott folytatószerű közlésben (ilyenre is akadt példa), azt tekintettük korábbinak, amelyik közlése előbb befejeződött.

Az egyes ciklusok a következők:

Regények és nagyobb elbeszélések

Ifjúsági regények

Elbeszélések

Drámai művek

Publicisztikai művek

Levelek

Alkalmazkodván az MTA említett szabályzatához, igyekeztünk megőrizni az író nyelvállapotának sajátosságait. A Krúdy nyelvhasználatára jellemző írásmódokat megtartottuk (például korcsma, virstli, éjtszaka stb.). A tévesen írt idegen neveket és kifejezéseket javítottuk. A mássalhangzók régies jelölését a mai normákhoz igazítottuk, tehát például *cz* vagy *ts* csak tulajdonnevekben fordul elő. Központosítás tekintetében értelmes kompromisszumra törekedtünk a mai helyesírás és a Krúdy korának ortográfiája közötti ellentét feloldása érdekében. A szerzői és nyomdai figyelmenlenségéből eredő fölösleges írásjeleket elhagytuk, a hiányzókat pótoltuk.

A jegyzetanyag a következő sorrendet követi.

1. Kézirat(ok)/ és kiadások felsorolása.
2. Szövegváltozatok.

3. A mű forrásai, keletkezésének körülményei, adatai.
4. A műre vonatkozó irodalom.
5. Más műfajokban (film, tévéfilm, színház, rádió, képregény, zenemű stb.) történt átdolgozások.
6. Ritka kifejezések és tárgyi magyarázatok szótára.

* * *